

KELIAS Į TVARESNIJĄ BIURĄ

TRUMPAS PAKUOČIŲ ATLIEKŲ RŪŠIAVIMO GIDAS

GAMTAI ŽMOGUS
NEREIKALINGAS,
TAČIAU ŽMOGUI
REIKIA GAMTOS

NERŪŠIUOTOS ATLIEKOS
NIEKUR NEDINGSTA – JOS
KELIAUJA Į SAŲVARTYNUS,
KURIE LABAI KENKIA GAMTAI,
APLINKAI IR MŪSŲ SVEIKATAI.

RŪŠIUOTI ATLIEKAS –
PUIKUS SPRENDIMAS.
TAČIAU NE MAŽIAU SVARBU
TAI DARYTI **TEISINGAI**

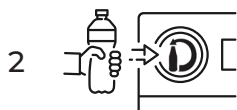
ŽALIASIS
TAŠKAS

Lietuvoje rūšiuojamos visos pakuotės: tiek maisto produktų, tiek įvairių daiktų, gėrimų, siuntų.

Lietuvoje iš gyventojų vienkartinę pakuočių atliekos renkamos dviem būdais:

per konteinerinę sistemą
(atliekų rūšiavimo konteinerius)

per užstato sistemą
(per taromatus)

Žaliojo taško („Green Dot“) ženklas – tai plačiausiai pasaulyje naudojamas prekės ženklas. Skaičiuojama, jog Žaliojo taško ženklu per metus paženklinama iki 460 milijardų pakuočių. Dvi ratu judančios rodyklės simbolizuoja žiedinę – uždarojo ciklo ekonomiką, kurioje visos atliekos tampa žaliavomis. Žaliojo taško ženklas reiškia, kad pakuotės gamintojas rūpinasi aplinkos taršos mažinimu, t.y. yra sumokėjęs už tinkamą, šiuo ženklu pažymėtos pakuotės tvarkymą, o pakuotės tvarkymo pareigą perima oficiali Žaliojo taško („Green Dot“) organizacija, veikianti kiekvienoje Europos Sąjungos šalyje.

5

Jos atstovas Lietuvoje VšĮ „Žaliojo taško“ – pirmoji ir didžiausia licencijuota pakuočių atliekų tvarkymo organizacija Lietuvoje, kurios tikslas – ne tik pakuočių atliekų tvarkymo koordinavimas, tačiau ir visuomenės švietimas atliekų prevencijos ir rūšiavimo skatinimo temomis.

LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMAS

Straipsnio redakcija įsigalioja nuo: 2019-01-01
Teisės akto redakcija įsigalioja nuo: 2023-01-31
34²² straipsnis. Gamintojų ir importuotojų organizacija

- 2 Organizacija yra pelno nesiekiantis viešasis juridinis asmuo, steigiamas vadovaujantis Asociacijų įstatymo ar Viešųjų įstaigų įstatymo nustatyta tvarka. Į Organizaciją gali stoti nauji dalyviai.
 - 3 Organizacija steigia ma, kad būtų įvykdyta šiame Įstatyme ir Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatyme gamintojams ir importuotojams nustatyta pareiga organizuoti tvarkymą atliekų, kurios susidarė naudojant gamintojų ir importuotojų tiekus Lietuvos Respublikos vidaus rinkai verslo tikslais atitinkamus gaminius (*elektros ir elektroninę įrangą, transporto priemones, alyvas, apmokestinamuosius gaminius, supakuotus gaminius*), ir (ar) dalyvauti organizuojant tokių atliekų tvarkymą savivaldybių organizuojamose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose ir gali verstis tik šiai pareigai ir kitoms šiame Įstatyme gamintojams ir importuotojams nustatytoms pareigoms vykdyti (išskyrus pareigą registruotis, tvarkyti apskaitą ir teikti apskaitos ataskaitas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka) skirta veikla.
- 6 6 Organizacija visų Organizacijos dalyvių bei gamintojų ir importuotojų, kurie jai sutartiniais pagrindais pavedė organizuoti gaminių ar pakuočių atliekų tvarkymą ir vykdyti visas ar dalį šio Įstatymo nustatytų pareigų (*toliau – pavedimo davėjai*), pareigas turi vykdyti vienodomis sąlygomis.

PAKUOČIŲ GAMINTOJO AR IMPORTUOTOJO ATSAKOMYBĖ

Gamintojai ir importuotojai, išleidžiantys į Lietuvos rinką prekes, supakuotas vienkartinėse pakuotėse, turi taip pat užtikrinti tų pakuočių tinkamą sutvarkymą.

Gamintojai ir importuotojai turi dalyvauti pakuočių atliekų tvarkymo sistemoje – pasirinkti organizaciją, atsakingą už pakuočių atliekų tinkamą sutvarkymą bei padengti pakuočių atliekų sutvarkymo kaštus.

Šiuo metu Lietuvoje veikia dvi gamintojų ir importuotojų organizacijos, atsakingos už tinkamą vienkartinį pakuočių atliekų sutvarkymą, tai – *Žalioji taška* ir *Gamtos ateitis*.

Gamintojų ir importuotojų organizacijos užtikrina, kad mūsų išrūšiuotos atliekos būtų tinkamai sutvarkytos: surinktos, perrūšiuotos ir atiduotos perdirbimui arba energijos gamybai.

Vienkartinių gėrimų pakuočių užstato (*depozito*) sistema – būdas surinkti vienkartinės pakuotes, kai iš pradžių pirkėjas sumoka užstatą, kurį jis atgauna po to, kai pagal iš anksto numatytas sąlygas grąžina pakuotę.

Užstato sistemoje dalyvauja pakuotės, pažymėtos |D| ženklu, tai yra:

- pažymėta tam tikrų gėrimų stiklo tara
- pažymėta PET plastiko tara
- pažymėta metalo tara (*skardinės*)

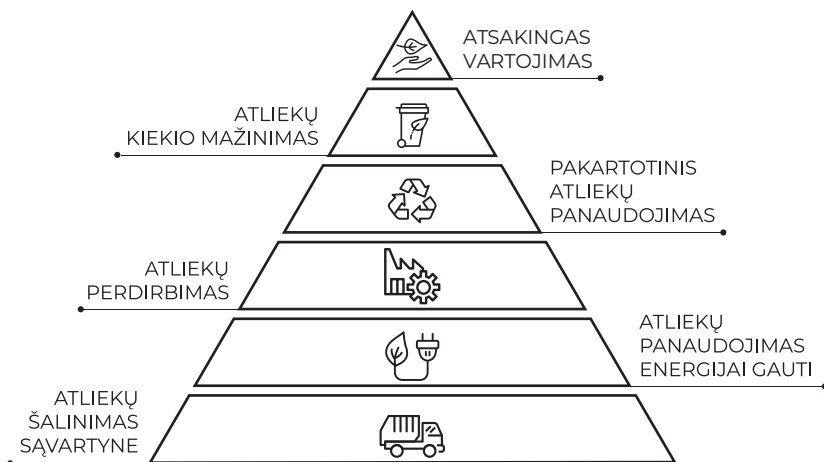

Pakuotės laikomos atlieka tada, kai mes iš jos išpakuojame produktą. Pakuočių atliekos privalo būti sutvarkytos taip, kad nekenktų gamtai ir žmogaus sveikatai.

Atliekų tvarkymas – paprastai nuo žmogaus veiklos atlikusių medžiagų (*atliekų*) surinkimas, pervežimas, apdirbimas, perdirbimas ar pašalinimas dėl sveikatos, estetinių ir kitų priežasčių. Per paskutiniuosius dešimtmečius didesnis dėmesys taip pat skiriamas pastangoms sumažinti atliekų poveikį gamtai ir natūraliai aplinkai.

7

Atliekų (*tvarkymo principų*) hierarchija klasifikuoja pasirenkamas atliekų tvarkymo strategijas taikant esminį atliekų minimizavimo kriterijų.

8

GERIAUSIA PAKUOTĖS ATLIEKA – TA, KURIOS NĖRA. TAIGI PAGRINDINĖ VISŲ VARTOTOJŲ PAREIGA - ATSAKINGAS VARTOJIMAS

Visi mėgstame naujus daiktus, vertiname jų išvaizdą, kokybę, atitikimą mūsų iškeltiems reikalavimams. Prieš perkant maistą, pirmiausiai įvertiname ar pakuotė, kurioje yra maistas, nesuplyšusi, neįdrėksta. Tiek daiktams, tiek maistui taikome aukštus reikalavimus ne tik mes, bet ir daugelis institucijų, kurios gina vartotojų teises, higienos reikalavimus ir pan. Bet ar susimąstome, koks procesas lemia tai, kas išlaiko pakuotės prekinę išvaizdą? Pavyzdžiui, kad sausi pusryčiai neprarastų formos, jie pakuojami į maišelį, kad maišelis neprakiurtų - dedamas į dėžutę, kad dėžutės nesusilankstytų - pakuojamos į didesnes dėžes, kad didesnės dėžės neprarastų formos - pakuojamos su kitomis dėžėmis, dažniausiai sujungiamos plėvele, dedamos ant medinės pakuotės ir gabenamos konteineriuose. Iš šių visų pakuočių daug kartų galima naudoti tik konteinerį, visos kitos pakuotės – vienkartinės!

GAMTAI ŽMOGUS NEREIKALINGAS, TAČIAU ŽMOGUI REIKIA GAMTOS

Visos pasaulio problemos bei jų sprendimai sudėti į **17 tikslų, 169 uždavinius ir 230 pirminių rodiklių** (*pastarieji tobulinami ir pritaikomi*). Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m., pripažindama kiekvienos valstybės skirtingą išsivystymo lygį bei turimus išteklius ir galimybes, yra universalus planas, pagal kurį nė vienas asmuo nepaliekamas nuošaly – tiek su savo unikaliomis problemomis (*negalia, atskirtis, skurdas ir t. t.*), tiek ir su savo galimybėmis įgyvendinti tikslus.

9

Efektyviai naudojant išteklius ekonomikos augimą siekiama atsieti nuo išteklių eikvojimo. Raginama ekonomikoje sukurti (*pagaminti*) daugiau, naudojant mažiau išteklių - sukurti didesnę vertę mažesnėmis sąnaudomis, naudoti išteklius tausiai ir mažiau veikiant aplinką.

Bendras darnaus vystymosi strateginis tikslas – suderinti aplinkosaugos, ekonominio ir socialinio vystymosi interesus, užtikrinti švarią ir sveiką aplinką, efektyvų gamtos išteklių naudojimą, visuotinę ekonominę gerovę, stiprias socialines garantijas per strategijos įgyvendinimo laikotarpį pagal

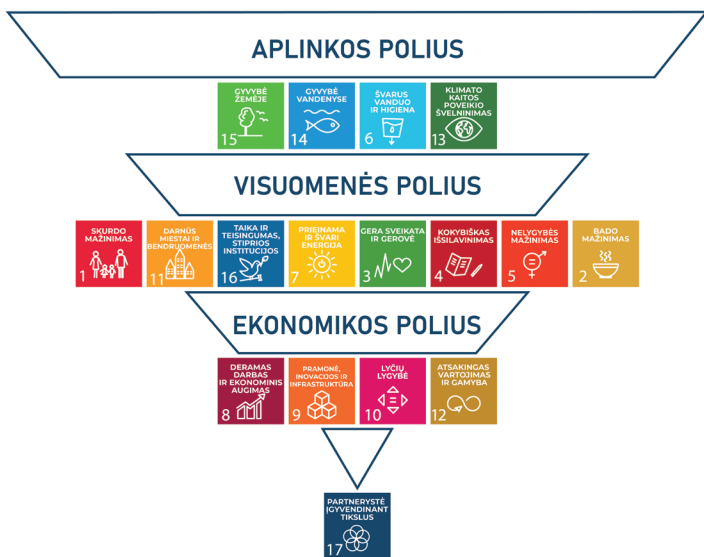
ekonominius, socialinius ir gamtos išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius, o pagal aplinkos taršos rodiklius neviršyti ES leistinių normatyvų, įgyvendinti tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos taršą ir poveikį pasaulio klimatui, reikalavimus.

Siekiant patenkinti savo, kaip vartotojų, poreikius ir pagerinti savo gyvenimo kokybę, reikia atsižvelgti į kelis esminius aspektus. Visų pirma, kiekvienas žmogus yra didelės ekosistemos dalis („esame Žemės dalis ir Žemė yra dalis mūsų“) – sistemos, kurioje tam tikroje teritorijoje tarpusavyje funkcionuoja, sąveikauja ir dalinasi energija negyvosios ir gyvosios gamtos elementai. Ekosistemos, kurioje vyksta gyvybiškai svarbūs gamtos ciklai (pavyzdžiui: vandens, deguonies, azoto, anglies dioksido), vyrauja sudėtingos ekologinės mitybos sistemos. Tai reiškia viena – kiekvienas elementas yra gyvybiškai svarbus ir reikalingas. Antra, žmogus yra visiškai priklausomas nuo jį supančios aplinkos („Žemė nepriklauso žmogui, tačiau žmogus priklauso Žemei“). Šį teiginį galima paaiškinti paprastai – **gamtai žmogus nereikalingas, tačiau žmogui reikia gamtos.**

Darnus vartojimas. Ši sąvoka yra konkrečiai susijusi su prekių ir paslaugų pirkimo aplinkos aspektu. Darnus vartojamas leidžia labiau tausoti išteklius ir aplinką. Tai vartojimas, kai renkamasi naudoti būtinus produktus arba paslaugas, siekiant riboti gamtinių išteklių sunaudojimą, ir dėmesį sutelkiant į daikto būvio ciklo pratęsimą perdurbant arba pakartotinai jį panaudojant ilgalaikėje perspektyvoje. Jei pažvelgsime atidžiau ir sugretinsime atliekų tvarkymo piramidę su darnaus vystymosi poliais pastebėsime, kad jie tarpusavyje glaudžiai susiję. Tinkamas pakuočių tvarkymas ženkliai prisideda prie darnaus vystymosi tikslų siekimo bei “žalesnės” bendruomenės kūrimo.

10

ŽALESNIO BIURO PIRAMIDĖ, REMIANTIS TVARUMO PRICIPAIS

Tvarumas – tai siekis iš kuo mažiau žaliavų padaryti kuo daugiau produktų, gaminant tiek pat - suvartoti kuo mažiau energijos ir racionaliai įvertinti vartojimo poreikius bei jų daromą poveikį aplinkai.

11

(*partnerystė įgyvendinant tikslus*). Imantis pokičių bendruomeniniu lygiu rezultatas duos daug geresnių rezultatų. Tinkamai tvarkant pakuočių atliekas, suteiksimę galimybę joms būti perdirbtoms, o tai – mažins sąvartynų apimtį bei energijos ir žaliavų, skirtų pakuočių gamybai, sąnaudas.

Darnaus vystymosi strategijoje nurodyti trys, vienas nuo kito neatsiejami, darnaus vystymosi atliekų tvarkymo srityje, poliai:

I APLINKOS POLIUS

Atsakingas vartojimas
Atliekų kiekio mažinimas

II VISUOMENĖS (SOCIALINIS) POLIUS

Pakartotinis atliekų naudojimas
Atliekų perdirbimas

III EKONOMIKOS POLIUS

Atliekų panaudojimas energijai gauti
Atliekų šalinimas sąvartyne

I APLINKOS POLIUS

Aplinkos polius – tai santykio su aplinka harmonizavimas, atsakingai naudojant gamtinius išteklius ir mažinant žalą aplinkai, pavyzdžiui: vandens, oro taršą, atliekų kiekį, bioįvairovės nykimą ir t. t.

Saugoti, atkurti ir skatinti darnų sausumos ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės būklės blogėjimą ir pakeisti šį procesą priešinga kryptimi bei sustabdyti biologinės įvairovės praradimą.

Išsaugoti ir tausiai naudoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius darniam vystymuisi.

Užtikrinti visiems vandens prieinamumą, darnų valdymą ir sanitariją.

Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmų.

12

ATSAKINGAS IR DARNUS VARTOJIMAS GALI PADĖTI ĮGYVENDINTI ŠIUOS TIKSLUS

Darnus vartojimas ir atsakingas vartojimas yra vienas kitą papildantys terminai.

Darnumas šiuo atveju pažymi mažiausią naštą aplinkai, o atsakingas vartojimas apima gyvenimo kokybę, tinkamą ekonominę integraciją ir augimą, gamtinių išteklių sunaudojimo mažinimą.

Darnaus vartojimo aspektu svarbu siekti tenkinti savo poreikius, mažinant poveikį aplinkai, o atsakingas vartojimas reikalauja asmeninę pareigą prisiišti atsakomybę už įsigyto produkto poveikį visoms trimis darnaus vystymo dedamosioms. Nors darnumas dažnai suvokiamas kaip balanso palaikymas tarp trijų esminių ramsčių – ekonomikos, socialinių santykių ir aplinkosaugos, tačiau darnaus vartojimo sąvoka labiau išryškina žmogaus santykį su aplinka prekių ir paslaugų rinkoje ir paprastuose gyvenimo sprendimuose, atitinkamai, atsakingo vartojimo priežastimi gali būti ne tik aplinkosauginis aspektas, tačiau ir socialinis arba ekonominis. Abiejų sąvokų sintezė ir praktinis taikymas turėtų duoti geriausius rezultatus.

ATSAKINGAS VARTOJIMAS

Pirmasis atsakingo vartojimo žingsnis - PREVENCIJA (*lot. praeventio*) - išankstinis kelio užkirtimas, užbėgimas už akių. Atliekų prevencija – tai atliekų kiekio mažinimas, ideliausiu atveju iki 0. Tiek žiedinės ekonomikos, tiek prevencijos pagrindinis tikslas – kuo mažesnis atliekų kiekis, stengiantis visiškai jų išvengti.

Būti atsakingam reiškia būseną arba faktą turėti pareigą su kažkuo susitvarkyti arba ką nors valdyti. Vartotojo atsakomybė – asmeninių priimtų sprendimų, kas perkama ir naudojama, poveikis tam tikroms sistemoms ir pasekmės, kurios veikiamos skirtingų faktorių.

Todėl tiek darbo aplinka, tiek ten dirbantis žmogus gali ženkliai prisidėti prie aplinkos darnaus vystymosi poliaus, siekiant atsakingo vartojimo tiek individualiai, tiek bendruomenėje.

BIURAS

Vienkartinių daiktų vengimas (*vienkartiniai indai, įrankiai, rankšluosčiai ir pan.*)

Tinkama daiktų priežiūra, sugedusių daiktų taisymas

Dalijimosi principo taikymas - įmonės automobilių, jei jų nereikia kasdieninių tiesioginių pareigų atlikimui, dalinimasis

Sąlygų dirbti iš namų sudarymas, jei nebūtinai tiesioginis kontaktas (*Tvarios ekonomikos kaštai: mažiau darbo vietų, nesinaudojimas transportu ir pan.*)

13

DARBUOTOJAS

Kelionę į darbą renkasi kuo ekologiškesnę, pagal galimybes pėsčiomis, dviračiu, autobusu, kartu su kolegomis naudojasi vienu transportu

Nesineša į darbą jokių vienkartinių priemonių

Darbo metu įsijungia šviesą tik esant būtinybei, išeinant iš darbo iš elektros lizdo išjungia elektroninius prietaisus, kuriems nereikia nuolatinio elektros įtampos palaikymo (*telefono kroviklis, kompiuteris, spausdintuvas, arbatinukas ar kavos aparatas ir pan.*).

ATLIEKŲ KIEKIO MAŽINIMAS

Darnus vartojimas

Ši sąvoka yra konkrečiai susijusi su prekių ir paslaugų pirkimo aplinkos aspektu. Darnus vartojamas leidžia labiau tausoti išteklius ir aplinką. Tai vartojimas, kai renkamasi naudoti būtinus produktus arba paslaugas, siekiant riboti gamtinių išteklių sunaudojimą, dėmesį sutelkiant į daikto būvio ciklo pratęsimą perdirbant arba pakartotinai jį panaudojant ilgalaikėje perspektyvoje.

BIURAS

Apgalvotas tik darbo kokybę gerinančių daugkartinių ir ilgaamžių daiktų pirkimas (*vandens filtrų įrengimas, kad nebūtų naudojami vandens buteliukai, taupijųjų lempučių naudojimas, saulės kolektoriai ir pan.*)

Higienos priemonės pirkti didesnėse pakuotėse

Maisto ir gėrimų pakuotes pirkti didesnėse pakuotėse

Reklaminės atributikos naudojimas ir dalinamas (*vengti vienkartinį daiktų ir nereikalingų skrajučių bei leidinių, sumažinti jų kiekį pakeičiant QR kodais ar pan.*)

DARBUOTOJAS

Palaikyti darbo vietoje tvarką, tai leis sumažinti nereikalingų daiktų naudojimą

Spausdinti tik esant būtinybei ir iš abiejų pusių

Dalintis su kolegomis kanceliarinėmis priemonėmis, kurių nereikia kiekviena dieną

II SOCIALINIS POLIUS

Socialinis (*visuomenės*) **polius** – tai socialinės gerovės užtikrinimas visuomenėje arba socialinėje sistemoje ilgalaikėje perspektyvoje. Socialiai darni sistema turi užtikrinti teisingumą, tinkamą socialinių paslaugų, įskaitant sveikatą ir švietimą, lyčių lygybę, politinę atskaitomybę ir dalyvavimą, teikimą.

 <p>SKURDO MAŽINIMAS 1</p>	Panaikinti visų formų skurdą visose šalyse.
 <p>DARNŪS MIESTAI IR BENDRUOMENĖS 11</p>	Pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs.
 <p>TAIKA IR TEISINGUMAS, STIPRIOS INSTITUCIJOS 16</p>	Skatinti taikias ir įtraukias visuomenės darniam vystymuisi, suteikti visiems galimybes reikalauti teisingumo ir kurti veiksmingas, atsakingas ir įtraukias institucijas visais lygiais.
 <p>PRIEJAMA IR SVARBI ENERGIJA 7</p>	Užtikrinti visiems galimybę naudotis prieinama, patikima, darnia ir modernia energija.
 <p>GERA SVEIKATA IR GEROVĖ 3</p>	Užtikrinti sveiką gyvenimą ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę.
 <p>KOKYBIŠKAS IŠSILAVINIMAS 4</p>	Užtikrinti visa apimantį ir lygiavertį kokybišką švietimą ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.
 <p>NELYGYBĖS MAŽINIMAS 5</p>	Pasiekti lyčių lygybę ir moterų ir mergaičių įgalėjimą.
 <p>BADO MAŽINIMAS 2</p>	Panaikinti badą, užtikrinti apsirūpinimą maistu ir geresnę mitybą, skatinti darnų žemės ūkį.

15

PAKARTOTINIS ATLIEKŲ NAUDOJIMAS

Pakuotė - grąžintinas ar negrąžintinas gaminy, pagamintas iš bet kokių medžiagų, skirtas daiktams, pradedant žaliavomis ir baigiant perdirbtomis produktais, pakuoti (*fasuoti*), apsaugoti, tvarkyti, transportuoti ir pateikti vartotojams ar produkto naudotojams.

Pakuočių atliekos – pakuotės ir pakuočių medžiagos, pagal atliekų apibrėžimą priskiriamos atliekoms, išskyrus pakuočių gamybos atliekas.

Pakuočių pakartotinis naudojimas įmanomas, tik žinant jų galimybes ir savybes, ir pagal jas atskiriant pakuotes tarpusavyje.

Daiktų ir maisto keliavimo būdas dažniausiai apsprendžia pakuočių skaičių. Jei kelionę sutrumpintume, pavyktų sumažinti pakuočių skaičių. Tam, kad būtų lengviau suprasti naudą, turėtume susipažinti su pačiomis pakuotėmis ir jų rūšimis.

PAKUOČIŲ RŪŠYS

Dažniausiai pakuotes rūšiavimo metu vieną nuo kitos atskirti nėra labai sudėtinga – tai mums sufleruoja jų gamybos medžiaga. Buteliai dažniausiai būna stikliniai ar plastikiniai, saldinių dėžutės popierinės, maišeliai maistui laikyti - plastikiniai, skardinės - metalinės, o sulčių ar pieno pakeliai – daugiasluoksniai, pagaminti iš kelių medžiagų. Tačiau pakuotės yra skirstomos ir pagal daugiau kriterijų.

PAKUOTĖS PAGAL PASKIRTĮ

16

PIRMINĖ

Prekinė (pirminė) pakuotė. Tai tokia pakuotė, į kurią supakuotas produktas. Dažniausiai pakuotė yra atskiriama prieš vartojant produktą, o po to lieka tuščia. Jei pažeistume pirminę pakuotę, dažniausiai pažeistume ir patį gaminį, į kurią jis supakuotas. Pvz.: vandens buteliukas, duonos maišelis, sausainių pakelis.

ANTRINĖ

Grupinė (antrinė) pakuotė. Tai pakuotė, kuri sugrupuoja keletą vienodų prekių ir kurią galima nuimti nepažeidus pirminės pakuotės. Pvz.: plėvele apsukti vandens buteliai, daugkartinio naudojimo plastikinė gėrimų dėžė, kramtomųjų gumos pakelių dėžutė.

TRETINĖ

Transporto (tretinė) pakuotė. Tai pakuotė, kuri palengvina supakuotų prekių gabenimą ir apsaugo jas nuo pažeidimo. Pvz.: medinės paletės, taip pat plėvelė, kuria apšukama grupė produktų, juos gabenant ant palečių.

PAKUOTĖS PAGAL SUDĖTĮ:

PAPRASTOJI
PAKUOTĖ

KOMBINUOTA (ARBA
DAUGIASLUOKSNĖ) PAKUOTĖ

SUDĖTINĖ
PAKUOTĖ

Paprastoji pakuotė. Tai pakuotė, pagaminta iš vienos medžiagos, pavyzdžiui stiklo, plastiko, metalo ar popieriaus.

Kombinuota arba daugiasluoksnė pakuotė. Tai pakuotė, sudaryta iš skirtingų medžiagų, kurios viena nuo kitos negali būti atskirtos rankomis. Pvz.: kavos pakelis, kai pakuotė pagaminta su lydžius plastiką ir metalinę foliją, pieno ar sulčių pakuotės, pagamintos su lydant popierių, plastiką bei foliją.

Sudėtinė pakuotė. Tai pakuotė, sudaryta iš skirtingų medžiagų, kurios viena nuo kitos gali būti atskirtos rankomis. Pvz.: popierinė saldainių dėžutė, aptraukta nuo braižymosi apsaugančia plastikine plėvele.

17

PAKUOTĖS PAGAL NAUDOJIMO BŪDĄ:

VIENKARTINĖ

DAUGKARTINĖ

Vienkartinė pakuotė. Tai pakuotė, kuri yra skirta vienkartiniam panaudojimui, o pakuotė po to yra išmetama, pvz.: vienkartiniai puodeliai ir stiklinės, stikliniai buteliai.

Daugkartinė pakuotė. Tai pakuotė, kuri gali būti naudojama daugiau kaip vieną kartą, pvz.: gėrimų stakinės ar plastikiniai buteliai, kurie yra išplaunami ir vėl papildomi.

PAGAL MEDŽIAGĄ, IŠ KURIOS PAGAMINTA:

Stiklinė. Iš stiklo dažniausiai gaminami įvairiausi buteliai, stiklainiai. Priklausomai nuo medžiagų, kurių pridedama pakuotės gamybos metu, stiklas gali būti įvairiausių spalvų, kurių dažniausios – bespalvė, žalia ir ruda. Stiklas yra itin draugiška žaliava aplinkai, kadangi gali būti perdirbama 100% neribotą kiekį kartų, neprastėjant jos kokybei. Jei stiklinė pakuotė yra gaminama iš stiklo duženų, energijos sąnaudos yra maždaug 35% mažesnės, 50% sumažinama vandens tarša bei oro tarša: perdirbus 1000 tonų stiklo, sutaupome iki 315 kg anglies dioksido, kuris būtų išsiskyręs gaminant gaminius iš naujų žaliavų.

Plastikinė pakuotė. Yra viena iš populiariausių šiuo metu naudojamų pakuotės rūšių. Dėl šios medžiagos patvarumo į plastikines pakuotes pakuojami įvairiausi gaminiai: nuo maisto produktų, iki buitinių, elektronikos prekių ir t.t.

18

PET (*polietilentereftalatas*). Yra vienas iš labiausiai perdirbimui tinkamų plastikų. Iš PET dažniausiai gaminami plastikiniai buteliukai gėrimams, kadangi ši medžiaga labai lengva, tačiau stipri bei atspari. Perdirbant vieną toną plastikinių butelių, sutaupoma net iki 3,8 barelių naftos.

Popierinė (*kartoninė*). Jos dažniausiai naudojamos pakuoti siuntiniams keliaujantiems nedidelius atstumus: pirkinių maišai, saldainių dėžės, vokai, kartoninės dėžės ar pan. Prie šių pakuočių priskiriamas ir visas mūsų naudojamas rašomasis popierius (*žurnalai, laikraščiai, knygos ir pan.*). Kartoninės dėžės yra skirtos apsaugoti daiktus juos gabenant, itin dažnai kartonas naudojamas antrinės pakuotės gamybai. Tačiau popieriui gaminti reikalinga celiuliozė, gaunama kertant medžius. Apie 40% popieriaus plaušo yra gaunama iš medienos. 35% visų nukertamų medžių yra naudojami popieriui gaminti, nors 1 tona perdirbamo popieriaus gali išsaugoti 1-2 tonas medienos. T.y. kiekviena perdirbto popieriaus ar kartono tona gali išsaugoti 17 medžių, apie 26 500 litrų vandens ir sutaupyti energijos, kurios 6 mėnesius užtektų apšildyti vidutinio dydžio namui. Popierių perdirbti galima net iki 8 kartų.

Medinė. Medinės pakuotės gyventojai suvartoja nedaug – dažniausiai iš medžio gaminamos paletės ar dėžės, skirtos prekių transportavimui, o mus pasiekia medinės gėrimų, saldinių ar vaisių pakuotės, arbatos dėžutės. Šios medžiagos pakuotės yra beveik kiekviename krovinyje. Medinė pakuotė dažniausiai gaminama iš žaliavinės medienos. Dėl savo patvarumo, ji dažnai naudojama ne vieną kartą, sulūžus – pataisoma ar perdaroma, o nebetinkanti naudojimui sudeginama, taip išgaunant energiją.

Metalinė. Metalinių pakuočių gamybai dažniausiai naudojamas aliuminis ir plienas. Jos naudojamos tiek mažmeninėje, tiek didmeninėje prekyboje, yra įvairių dydžių ir formų. Metalinės pakuotės gali būti neribojamai perdirbtos, o į vartotojo rankas jos gali sugrįžti net per 60 dienų. Perdirbant aliuminį, jis išlydomas ir vėl tampa naudinga žaliava - šitaip gamybos procese sutaupoma net iki 95% energijos.

Kombinuota arba daugiasluoksnė pakuotė yra pagaminta iš skirtingų medžiagų, kurios viena nuo kitos negali būti atskirtos rankomis ar naudojant paprastas fizines priemones. Kombinuota pakuotė, kurios pagrindas – plastikas, dažniausiai būna pagaminta iš plastiko ir aliuminio sluoksnių. Ji yra labai tvirta ir patvari, maksimaliai apsaugo produktą nuo išorinio poveikio. Tokios pakuotės pavyzdys – kavos pakuotės, ledų, traškučių pakeliai, pagaminti iš plastiko bei aliuminio sluoksnių.

Kombinuota (vyraujanti medžiaga – popierius) pakuotė. Tokias pakuotes mes pažįstame labai gerai: tai sulčių ir pieno kartoniniai pakeliai (*Tetra Pak*). Kartoninės kombinuotos gėrimų pakuotės yra pagamintos iš popieriaus (apie 74%), plastiko (apie 22%) ir aliuminio (apie 4%) sluoksnių, kurie leidžia apsaugoti skysčius, esančius pakuotės viduje.

Kita pakuotė. Kitai pakuotės rūšiai priskiriamos medžiagos, kurių nerandame tarp 8 pagrindinių kategorijų. Kitos pakuotės pavyzdžiai: medžiaginiai, iš džiuoto pagaminti maišeliai, keramikiniai, moliniai indai, kuriuose pakuojama produkcija.

Atsižvelgus į ES teisės aktus, nustatyta, kad pakuočių ženklimas yra nebe privalomas, o savanoriškas procesas (nurodant joms pagaminti naudotų medžiagų prigimtį). Šis ženklimas vis dar dažnai sutinkamas ant pakuočių.

Vartotojų pareigos (tiek biurą, tiek kiekvieną darbuotoją atskirai galime įvardinti kaip atliekų turėtojus):

- 1 Atliekų turėtojas privalo atskirti pakuočių atliekas nuo kitų atliekų, tai yra rūšiuoti pakuočių atliekas jų susidarymo vietoje.
- 2 Vartotojai ir komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų turėtojai privalo naudotis organizuotomis pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemomis.

Šaltinis: LR PAKUOČIŲ IR PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMAS

Įdomus faktas: vienkartiniai indai laikomi pakuotėmis tik tada, kai naudojami transportavimui, perkant iš maistu ar gėrimais prekiaujančių įmonių (kurios už jas atsiskaito atitinkamoms institucijoms). Jei perkame vienkartinius indus individualiam naudojimui namuose ar biure - jie nėra laikomi pakuotėmis ir negali atsirasti rūšiavimui skirtuose konteineriuose.

20

ATLIEKŲ PERDIRBIMAS

Antrinių pakuočių panaudojimas biure nebeįmanomas, todėl reikia jas rūšiuoti, nes tik surūšiuotos pakuotės turės galimybę būti perdirbtos.

Antrinės žaliavos – tai atliekos, tinkamos perdirbti, iš kurių gaminami nauji produktai, mažiau teršiant aplinką, tausoiant jos resursus. Antrinis atliekų panaudojimas – tai procesas, kai mūsų atliekos gamybos metu gali virsti naujais produktais. Dažniausiai šį procesą gali atlikti specializuotos įmonės, turinčios leidimus ir tam skirtą įrangą. Vartotojai, kaip pagrindiniai antrinių žaliavų gamintojai, gali prisidėti prie šio proceso tinkamai rūšiuodami.

Biurų ir gyventojų atliekomis rūpinasi savivaldybė, kurios teritorijoje yra biuras ar gyvena žmogus. Pastato savininkas ar administratorius privalo pasirašyti atliekų tvarkymo sutartį su savivaldybe ar savivaldybės priskirtu komunalinių atliekų vežėju, nes tik taip jis galės užtikrinti kokybišką ir nuoseklų atliekų tvarkymą (*surinkimą, vežimą, atidavimą bei tinkamą jų sutvarkymą*).

Asmuo (*fizinis asmuo ar Lietuvos Respublikoje įregistruotas juridinis asmuo, juridinio asmens filialas, atstovybė ar Lietuvos Respublikoje įsteigtas valstybėse narėse įsteigto juridinio asmens filialas ar atstovybė*) yra komunalinių atliekų turėtojas, nepaisant jo teisinės formos ar vykdomos veiklos pobūdžio, ir turi rūšiuoti komunalines atliekas, kurias rūšiuoti nustato įstatymai ir kiti teisės aktai.

21

Šaltinis: LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMAS

ŽALIASIS
 TAŠKAS

Sužinokite daugiau apie rūšiavimą:

www.zaliasistaskas.lt

Žaliasis taškas

POPIERIAUS KONTEINERIS

MESTI POPIERIŲ:

Popierines ir kartonines maisto produktų pakuotes;

Kartonines dėžes;

Laikraščius, žurnalus, knygas;

Balto bei spalvoto popieriaus atliekas;

Pakavimo popierių

KO NEGALIMA MESTI:

WC popieriaus

Vienkartinių servetėlių, popierinių rankšluosčių

Medinių pakuočių ar medžio atraižų

PLASTIKO KONTEINERIS

MESTI ĮVAIRIAS PAKUOTES:

Plastikines pakuotes:

Plastikines maisto produktų pakuotes;
Plastikinius gėrimų ir kitų skysčių butelius;
Plastikinius maišelius;
Kosmetikos ir higienos produktų pakuotes

Kombinuotas pakuotes:

TetraPak pakuotes;
Traškučių, kavos pakelius, blizgius saldainių popierėlius

Vienkartinius kavos puodelius

Metalines pakuotes:

Skardines nuo maisto produktų;
Stiklainių ir butelių metalinius dangtelius

Kitas pakuotes:

Medinės pakuotes
Medžiaginius maišelius, kuriuose pakuojami produktai

KO NEGALIMA MESTI:

Vežti į stambiagabaričių atliekų aikšteles arba išmesti specialiose surinkimo vietose:

Elektronikos prietaisus;
Elementus;
Stambias atliekas

Mesti į mišrių atliekų konteinerius:

Higienos reikmenis
Atiduoti vaistinėms:
Medikamentus

STIKLO KONTEINERIS

MESTI STIKLO TARAŽ:

Spalvoto ir skaidraus stiklo tarą
(butelius);

Spalvoto ir skaidraus stiklo maisto
butelius;

Stiklainius

KO NEGALIMA MESTI:

Keramikos;

Porceliano;

Veidrodžių;

Grūdinto stiklo;

Plėvele dengto stiklo

Daugiau informacijos
apie rūšiavimą

**Kiekviename regione rūšavimo patarimai gali šiek tiek skirtis, todėl svarbu pasidomėti ir laikytis konkrečios savivaldybės rekomendacijų.*

**Pastaruju metu vis dažniau pastebima, kad popieriaus ir plastiko atliekoms skirtas vienas konteineris, į jį metamos visos pakuotės, kurios iki šiol buvo metamos į du atskirus konteinerius.*

Atliekų perdirbimas – tai procesas, leidžiantis perdirbti panaudotas medžiagas į naujas medžiagas ar objektus ir tokiu būdu atliekas pakartotinai panaudoti. Tai alternatyva „konvenciniam“ atliekų išmetimui, galinti padėti taupyti išteklius ir sumažinti šiltnamio dujų išmetimus. Be išteklių taupymo, atliekų perdirbimas gali sumažinti energijos suvartojimą, oro taršą (*susidarančių, kai šiukšlės deginamos*) ir vandens taršą (*susidarančių, kai šiukšlės išmetamos sąvartynuose*).

26

Popieriaus ir kartono atliekų perdirbimas. Popierines pakuotes ir gaminius galima perdirbti iki 8 kartų. Popieriaus atliekos netinkamos neribotam perdirbimo ciklui, kadangi kiekvienas perdirbimo procesas mažina popieriaus plaušelių ilgį – ilgainiui plaušeliai tampa tokie maži, kad jų nebeįmanoma sulipinti be pirminės žaliavos arba papildomų medžiagų. Apie 19 proc. suvartojamų produktų tam netinka, pvz. servetėlės, higieninis, cigarečių popierius, tapetai ir pan.

Stiklas. Techniniu požiūriu, stiklas gali būti 100 proc. perdirbamas neribotą kiekį kartų. Stiklo gamybai naudojamos stiklo duženos turi būti švarios - be keramikos, metalo, veidrodžių, žemių, organinių ir kitų priemaišų.

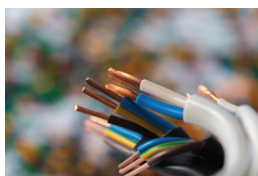
Plastikas. Plastikinės pakuotės gali būti perdirbamos iki 30 kartų, tačiau jei plastiko rūšys maišomos tarpusavyje - nepedirbamos visai.

1 PET - granulės naudojamos sintetinio pluošto, geotekstilės gamyboje

2 HDP - drenažo vamzdžiai, skystų skalbimo ploviklių, aliejaus buteliai, rašikliai, suolai, traukos spintos, grindų plytelės, lauko baldai, tvoros

3 PVC - segtuvai, paklotai, dailylentės, latakai, grindys, kabeliai

4 LDPE - plėvelės ir lakštai, baldai, komposto dėžės, šiukšlių konteineriai, dailylentės, šiukšlių dėžės

27

5 PP - signaliniai žibintai, šluotos, šepėčiai, auto baterijų dėklai, ledo skreperiai, dviračių stovai, grėbliai, talpos, padėklai

6 PS - šilumos izoliacinės plokštės, šviesos jungikliai, kiaušinių pakuotės, ventiliacijos angos

7-9 OTHER - Netinkamas perdirbimui

Atliekos privalo būti surinktos, išrūšiuotos ir transportuotos prieš jas tvarkant tam, kad būtų maksimaliai taupomi kaštai, mažinama žemės, oro bei vandens tarša.

KAIMYNE, ar pataikai įmesti į TEISINGĄ konteinerį?

STIKLO KONTEINERIS

Spalvoto ir skaidraus stiklo tara
(buteliai) bei jų duženos

Spalvoto ir skaidraus stiklo maisto
produktu buteliai bei jų duženos

Stiklainiai bei jų duženos

PAKUOČIŲ KONTEINERIS

Plastikinės maisto produktų pakuotės

Plastikiniai gėrimų ir kitų skysčių buteliai

Vienkartiniai kavinių puodeliai ir indai

Kosmetikos ir higienos produktų pakuotės

Namų švaros produktų pakuotės

Daiktų pakuotės ir pakavimo medžiagos

„Tetra Pak“ pakuotės

(pieno produktų, sulčių pakuotės)

Blizgios pakuotės

(kavos pakeliai, saldainių popierėliai,
traškučių pakuotės)

Skardinės nuo maisto produktų

Stiklainių ir butelių metaliniai dangteliai

POPIERIAUS KONTEINERIS

Popierinės ir kartonines pakuotės

Kartoninės dėžės

Laikraščiai, žurnalai, knygos

Balto ir spalvoto popieriaus atliekos

Pakavimo popierius

Vokai

ŽALIASIS
TAŠKAS

www.zaliasistaskas.lt

III EKONOMINIS POLIUS

Ekonominis poliūs – verslo ar šalies atsakomybė efektyviai naudoti savo išteklius, užtikrinant ekonominę veiklą (*prekių gamybos ir paslaugų*), tokiu būdu nuolatos gaunant pelną.

29

Pakuočių atliekų panaudojimas energijai gauti arba šalinimas sąvartyne yra ne tik mažiausiai pageidaujamas atliekų tvarkymo būdas, tačiau ir pigiausias, todėl jis vis dar išlieka populiariu atliekų tvarkymo būdu ekonomiškai silpnesnėse šalyse.

DERAMAS
DARBAS
IR EKONOMINIS
AUGIMAS

8

Skatinti tvarų, įtraukų ir darnų ekonomikos augimą, produktyvų įdarbinimą ir deramą darbą

PRAMONĖ,
INOVACIJOS IR
INFRASTRUKTŪRA

9

Kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visa apimančią industrializaciją ir skatinti naujoves

LYČIU
LYGYBĖ

10

Mažinti nelygybę tarp šalių ir pačiose šalyse

ATSAKINGAS
VARTOJIMAS
IR GAMYBA

12

Užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius

ATLIEKŲ PANAUDOJIMAS ENERGIJAI GAUTI

Deginimas. Perdirbimui netinkamos atliekos yra panaudojamos energijai išgauti, o deginimui bei kitiems panaudojimo būdams netinkamos atliekos keliauja į sąvartynus.

ATLIEKŲ ŠALINIMAS SĄVARTYNUOSE

Šalinimas sąvartyne yra seniausia atliekų tvarkymo forma ir mažiausiai pageidautinas sprendimas dėl daugelio galimų neigiamų padarinių. Rimčiausias iš jų - metano (šiltnamio efektą sukeliančių dujų, 25 kartus veiklesnį nei anglies dioksidas) dujų gamyba ir emisija. Metanas gali kauptis sąvartynuose ir netgi sukelti sprogiumus. Be metano, biologiškai skaidžių atliekų šalinimas gali lemti cheminių medžiagų, pavyzdžiui, sunkiųjų metalų, patekimą į aplinką su filtratu. Šis skystis gali užteršti vietos požeminį ir paviršinį vandenį bei dirvožemį, sukeliant pavojų visuomenės sveikatai ir aplinkai.

SURINKIMAS IŠ JURIDINIŲ ASMENŲ

TRANSPORTAVIMAS

PANAUDOJIMAS: ATLIEKŲ APDOROJIMAS PERDIRBIMAS ARBA PANAUDOJIMAS ENERGIJAI GAUTI

ŠALINIMAS SĄVARTYNUOSE

30

ŽALIASIS
TAŠKAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS PAKUOČIŲ IR PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO 21 DALYJE NURODYTIEMS PAKUOČIŲ KRITERIJAMS PAAIŠKINTI SKIRTI PAVYZDŽIAI

1. 2 STRAIPSNIO 21 DALIES 1 PUNKTE NUSTATYTAM KRITERIJUI SKIRTI PAVYZDŽIAI:

1.1. PAKUOTĖ:

1.1.1. dėžutės saldainiams;

1.1.2. kompaktinių diskų dėklų plėvelinis apvalkalas;

1.1.3. katalogų ir žurnalų pašto maišeliai (su žurnalu viduje);

1.1.4. popierinės kepimo formelės, parduodamos su pyragaičiais;

1.1.5. ritiniai, vamzdeliai ir cilindrai, apvynioti lanksčia medžiaga (pvz., plastikine plėvele, aluminio folija, popieriumi), išskyrus ritinius, vamzdelius ir cilindrus, kurie skirti naudoti gamybos įrangoje ir nenaudojami pateikiant produktą kaip pardavimo vienetą;

1.1.6. tik augalams parduoti ir gabenti, bet ne auginti, skirti vazonai;

1.1.7. injekcijų tirpalams skirti stikliniai buteliai;

1.1.8. kompaktinių diskų ašinės dėžutės (parduodamos kartu su kompaktiniais diskais, neskirtos diskams laikyti);

1.1.9. drabužių pakabos (parduodamos kartu su drabužiais);

1.1.10. degtukų dėžutės;

1.1.11. sterilios apsauginės sistemos (produkto sterilumui išsaugoti reikalingi maišeliai, padėklai ir medžiagos);

1.1.12. gėrimų kapsulės (pvz., kavos, kakavos, pieno), kurios panaudotos lieka tuščios;

1.1.13. įvairių rūšių dujoms skirti daugkartinio naudojimo plieniniai cilindrai, išskyrus gesintuvus;

1.2. NE PAKUOTĖ:

1.2.1. vazonai, kuriuose augalas auga visą savo gyvavimą;

1.2.2. įrankių dėžės;

- 1.2.3. arbatos maišeliai;
- 1.2.4. sūrius dengiantis vaško sluoksnis;
- 1.2.5. dešrų apvalkalai;
- 1.2.6. drabužių pakabos (parduodamos atskirai);
- 1.2.7. kavos kapsulės, kavos maišeliai iš folijos ir kavos filtrai, išmetami kartu su panaudotu kavos produktu;
- 1.2.8. spausdintuvų kasetės;
- 1.2.9. kompaktinių diskų, skaitmeninių vaizdo diskų ir vaizdo kasečių dėžutės (parduodamos kartu su kompaktiniais diskais, skaitmeniniais vaizdo diskais ir vaizdo kasečių dėžutėmis);
- 1.2.10. kompaktinių diskų ašinės dėžutės (parduodamos tuščios ir skirtos kompaktiniams diskams laikyti);
- 1.2.11. tirpūs ploviklių maišeliai;
- 1.2.12. kapinių žvakidės (žvakių indeliai);
- 1.2.13. mechaninis malūnėlis (įmontuotas į daugkartinio naudojimo talpyklą, pvz., daugkartinio naudojimo pipirų malūnėlis).

2. 2 STRAIPSNIO 21 DALIES 2 PUNKTE NUSTATYTAM KRITERIJUI SKIRTI PAVYZDŽIAI:

2.1. PAKUOTĖ, JEIGU SUPROJEKTUOTA IR SKIRTA UŽPILDYTI PARDAVIMO VIETOJE:

- 2.1.1. popieriniai arba plastikiniai maišai, skirti prekėms nešti;
- 2.1.2. vienkartinės lėkštės ir puodeliai;
- 2.1.3. maistui vynioti skirta plėvelė;
- 2.1.4. maišeliai sumuštiniams;
- 2.1.5. aliuminio folija;
- 2.1.6. plastikinė plėvelė skalbykloje išskalbtiems drabužiams vynioti;

2.2. NE PAKUOTĖ:

- 2.2.1. maišiklis;
- 2.2.2. vienkartiniai stalo įrankiai;

2.2.3. vyniojamasis popierius (parduodamas atskirai);

2.2.4. popierinės kepimo dėžutės (parduodamos tuščios);

2.2.5. popierinės kepimo formelės, pardudamos be pyragaičių;

3. 2 STRAIPSNIO 21 DALIES 3 PUNKTE NUSTATY TAM KRITERIJUI SKIRTI PAVYZDŽIAI:

3.1. PAKUOTĖ:

3.1.1. etiketės, prikabintos arba pritvirtintos prie produkto;

3.2. PAKUOTĖS DALIS:

3.2.1. blakstienų tušo šepetėlis (flakono dangtelio dalis);

3.2.2. lipnios etiketės, priklijuotos ant kitos pakuotės;

3.2.3. sąsagėlės;

3.2.4. plastikiniai dėklai;

3.2.5. ploviklių pakuotės dangtelyje esantis dozatorius;

34 3.2.6. mechaninis malūnėlis (įmontuotas į vienkartinio naudojimo talpyklą, pripildytas produkto, pvz., pipirų pripildytas pipirų malūnėlis);

3.3. NE PAKUOTĖ:

3.3.1. radijo dažnio atpažinimo ženmenys.

ĮSTATYMAS PAPILDY TAS NAUJU 1 PRIEDU:

Nr. XII-545, 2013-10-08, Žin., 2013, Nr. 110-5429 (2013-10-19)

UŽRAŠAMS

ŽALIASIS
TAŠKAS

Visos teisės saugomos autorių teisių įstatymo. Jokia šio leidinio dalis negali būti kopijuojama, platinama, panaudojama ar perduodama kitiems asmenims be VšĮ „Žalioji taškas“ sutikimo. Jei pageidaujate gauti leidimą informacijos platinimui, kreipkitės adresu: komunikacija@ztl.lt

ŽALIASIS
TAŠKAS